

Наравно да нас пече, боли и вређа. Али треба бити поштен и одмах признати да Нобелова награда за мир која је додељена Мартију Ахтисарију уопште није најсрамнија ствар у дугом низу дубиозних и више или мање скандалозних одлука Нобеловог комитета. Уосталом, када се погледају нека имена са списка Нобелових „миротвораца“ и, на пример, упореде са ВИП оптуженицима једног или другог трибунала у Хагу, може се закључити да су често само нијансе, историјски случај, или „спортска срећа“ одлучивали о томе ко ће се наћи на ком месту. Односно, ко ће у Хаг, а ко у Осло. И да је судбина у том погледу често била неправедна. „Постдејтонски“ Милошевић, Изетбеговић и Туђман су били сасвим озбиљни кандидати како за Хаг, тако и за Нобела. С друге стране, веома је тешко измерити количину крви на души и рукама разних Нобелових лауреата. Срби су данас с правом огорчени. Али било је много огорчених и онда када су награду за мир примали, рецимо, један Јасер Арафат, Менахем Бегин или Хенри Кисинџер.

Џес Вокер је још пре годину дана, у тексту „Како освојити Нобелову награду за мир – Ал Гор је успео, можете и ви“, закључио да је то што ћете „побити много људи, па престати“, заправо, најлакши и најсигурнији начин да се награда за мир добије. Сад је само питање где су то својевремено погрешили балкански, а посебно српски ратници деведесетих година? Да ли можда нису убили довољно људи? Или су убијали погрешне? Или само за то убијање нису на време прибавили одобрење са надлежног места?

Марти свакако није Мајка Тереза, Андреј Сахаров или Алберт Швајцер. Али није ни масовни убица. Срби су, као што рекох, с правом огорчени на Ахтисарија и одлуку Нобеловог комитета, но, у суштини, и прошлогодишњи Нобел додељен Алу Гору, бившем Клинтеновом потпредседнику и једном од најгорљивијих заговорника „хуманитарног“ бомбардовања Србије, није био ништа мање проблематичан. Додуше, Ал Гор барем награду није добио за своје балканске заслуге, већ за потоње активности на плану борбе против глобалног загревања и заштиту околине, док је Ахтисари свог Нобела и глобалну славу зарадио дословно преко наше грбаче.

У сваком случају, за разлику од неких ранијих миљеника Нобеловог комитета, Ахтисари није био ни директни налогодавац нити непосредни извођач ратних злочина, него је, ипак, само службеник, додуше, високорангирани службеник глобалних господара рата и мира. Но, опет, ако се озбиљно узме образложење да је својим активностима на Балкану Ахтисари „допринео светском миру“, онда се мора рећи да је последњом одлуком Нобеловог комитета начињена велика неправда према генералу Веслију Кларку (а, богме, и према Хавијеру Солани) чија је „миротворачка“ улога на Балкану деведесетих била већа, директнија и свакако „бомбастичнија“ од Финчеве, који је и те деведесетдевете, као и 2006/7. био углавном само гласник.

Да, Ахтисари заиста није био никакав „мировни посредник“, већ само преносилац порука са највишег нивоа званичне америчке администрације и незваничних центара глобалне моћи, нека врста злогуког гласника, такорећи, наш „врани гавран“ који нам доноси лоше вести и чија појава наговештава нове невоље.

Али, опет, он није био ни онај недужни писмоноша којем је, ето, у дужност запала непријатна обавеза да некоме ручи рђаву вест и због којег је својевремено и настала узречица „не убијајте гласника“. Послови које је обављао остављали су Мартију довољно простора и креативних могућности да кроз своје „службене“ обавезе оствари и понешто од свог породичног нацистичког беграунда, антируског и антиправославног ресентимана, као и „суперхиковску“ склоност да се буде на страни богатих и моћних. Према сведочењу бившег министра спољних послова Живадина Јовановића, Ахтисари је још осамдесетих година као „специјални представник генералног секретара УН за Намибију“ отворено радио у корист ДТА, странке богате беле мањине, која је била тесно повезана са тадашњим режимом апартхејда у Јужној Африци, односно америчким, британским и холандским капиталом. Иако је у међувремену често мењао функције и радна места, чини се да никада није мењао страну.

Сви су упамтили Ахтисаријеву истакнуту улогу приликом бомбардовања СР Југославије, када је, опет у својству назови „мировног посредника“, заједно са Виктором Черномирдином, Милошевићу у Београд донео понуду која се изгледа није могла одбити. Чак и ако није тачна распрострањена анегдота из тог времена како је приликом сусрета Ахтисари рекао Милошевићу да ће, у случају одбијања „Плана Ахтисари-Черномирдин“, односно, ултиматума НАТО и Вашингтона, Београд бити раван као сто за којим су седели, није могло бити никакве сумње о природи његовог мишљења и његових осећања према Србима. То мишљење је Ахтисари јасно исказао 2006. тада већ у својству шефа преговарачког процеса о статусу Косова и Метохије, када је, након једне рунде преговора у Бечу, изјавио како су „Срби криви као народ“ (те да су зато изгубили право на Косово), а и када је у више наврата хвалио „конструктивност“ албанских и „непопустљивост“ српских преговарача. Исти став и иста емоција уграђени су и у тзв. „Ахтисаријев план“, којим је Косово добијало де факто независност, а који, упркос снажном лобирању САД и Велике Британије, ни после шест покушаја током лета 2007. није успео да добије зелено светло у Савету безбедности УН.

Мало ко се, међутим, сећа да је још средином деведесетих, тада са функције председника Финске, Ахтисари активно подржавао и позивао на бомбардовање босанских Срба. Као и да је био на челу чувене „Међународне кризне групе“ (ИЦГ), надалеко познате по својим отворено про-албанским, про-бошњачким, про-хрватским и про-црногорским, а, пре свега – антисрпским ставовима. Како је особа са таквим референцама могла 2005. године бити именована за главног међународног преговарача

(„Специјални изасланик генералног секретара Уједињених нација за преговоре о будућем статусу Косова“) питање је чији одговор казује доста о природи међународних односа и тадашњем односу снага. Али свакоме ко је познавао његов „минути рад“ могло је, тачније, морало већ на основу тога бити јасно не само каква ће бити Ахтисаријева улога у току предстојећег „преговарачког процеса“, него и то какве су намере оних који су га на то место именовали. Но, званични Београд не само да није имао снаге или смелости да таквог „посредника“ енергично одбије (ваљда из страха да не будемо оптужени за „опструкцију преговарачког процеса“), него је пропустио и прилику да се колико-толико припреми за свима унапред познати исход ових „преговора“ под Ахтисаријевим вођством.

У Србији ће Ахтисаријева Нобелова награда неминовно бити посматрана у контексту његовог крајње пристрасног ангажмана током косовских преговора и читаве балканске кризе, али и у светлу недавног неодмрзавања споразума са Србијом од стране ЕУ, циничног игнорисања српског већ готово мазохистичког труда у сарадњи са Хашким трибуналом, или последњег притиска на Црну Гору и Македонију да буквално дан након резолуције Генералне скупштине УН признају независност Косова. С тим што, за разлику од ових других догађаја, додела Нобела Ахтисарију заиста (више) нема никакве везе са неким тајним планом или свесном „антисрпском“ завером и намером. Али зато има итекако везе са виртуелном стварношћу светске политике и глобалних медија.

У том „изокренутом свету“ више нема ни потребе за било каквим закулисним играма и заверама. Ту су улоге већ одавно подељене, све је „транспарентно“ и све функционише као подмазано – барем док се не појави неки „баг“, или нека системска грешка у глобалном матриксу у виду, на пример, велике финансијске кризе или Владимира Путина. Дакле, ту се већ унапред зна шта је апсолутна истина, ко су добри, а ко лоши момци, ко су жртве, а ко „реметилачки фактор“. Ту се напросто подразумева да су Срби злочинци, а „Косовари“ и „Босанци“ жртве, да Косово мора да буде независно, а Босна мора да буде јединствена, да је Милошевић крив за рат, да је Косово „јединствен случај“ и да не може бити преседан, да је НАТО на Косову „чувар мира“, док су Руси у Јужној Осетији „непозвани агресори“, да је „територијални интегритет Грузије неприкосновен“, а његова заштита света дужност међународне заједнице... У том и таквом свету Нобелова награда за Ахтисарију не само да није никакво изненађење, још мање скандал, већ природан и најлогичнији избор.

Награда Ахтисарију је Србе погодила на начин који је донекле сличан ономе на који нас је повредило црногорско признање Косова. (На страну то што смо за Ахтисарију мање-више сви знали да нам је непријатељ, а за Црногорце, упркос свему, ипак веровали да су нам браћа.) Наиме, један део домаће јавности, онај „ретроградни“, циничнији и резигниранији, коме је већ одавно „све јасно“ и који нема никаквих илузија (напротив) о

томе како стоје ствари у свету, високо признање за Ахтисарија – као и Ђукановићево признавање Косова – дочекао је готово са неком врстом радости, или бар олакшања. Отприлике, по принципу, „ето ,видите ваљда сад и сами, а нисте нам веровали када смо ми то говорили“. За разлику од овог радикално-народњачког, онај други, евро-реформски („напредњачки“) део и једну и другу одлуку је дочекао збуњено, са неверицом и надом да је у питању неки неспоразум или грешка. Грешке, међутим, нема, при чему је ликовање због тога бесмислено и јалово, барем исто колико је одбијање да се схвати и прихвати да у овим одлукама никакве грешке нема бесмислено и глупо.

Само неколико дана након „бриљантне дипломатске победе“ у Њујорку и лаке еуфорије која је тим поводом захватила српски политички естаблишмент, црногорско признање Косова и Нобелова награда за мир Мартију Ахтисарију дошли су као отрежњујући шамар у лице српској јавности и, нарочито, владајућој политичкој елити. Ако је неко веровао како ће усвајањем резолуције у Генералној скупштини и „пребацавањем проблема са политичког на правни терен“ питање Косова елегантно скинути са дневног реда љуто се преварио.

Као што, упркос пустим неолибералним сновима, свет не може „искочити“ из историје, тако ни Србија и српска политика не могу „кришом“ побећи од проблема Косова. Историја и Косово се неизбежно враћају чак и онима који у њих не верују и којима до њих није стало.